

Strategische agenda Innovatieplatform

Auteurs: Thomas Grosfeld, Frans Nauta, Judith Duveen
Datum: 10 juni 2004

Bezoekadres:

Plein 19c
2511 CS Den Haag

T 070 392 15 39
F 070 392 15 39

info@innovatieplatform.nl
www.innovatieplatform.nl

Inleiding

Innovatie is dé motor van productiviteitsgroei en economische ontwikkeling. Juist op dit terrein heeft Nederland het de afgelopen periode laten zitten. Het innovatief vermogen, en daarmee het vermogen tot economische groei, schiet in Nederland duidelijk tekort.¹ Door demografische ontwikkelingen als de vergrijzing van de beroepsbevolking wordt economische groei door een hogere arbeidsdeelname op termijn steeds moeilijker. Nederland kan het zich niet veroorloven innovatie te veronachtzamen. Zonder innovatie geen economische groei, zonder economische groei geen financiële basis voor een sociaal beleid.

Wat is innovatie?

Innovatie is vernieuwing die neerslaat in producten, diensten, processen of organisatievormen. Innovatie leidt tot duurzame economische toegevoegde waarde en benut kennis voor het oplossen van maatschappelijke knelpunten. Innoveren is mensenwerk en vergt niet alleen de ontwikkeling van technologie. Innovatie is ook afhankelijk van factoren als management, logistiek en marketing. Innovatie kan worden voorgesteld als een circulair proces waarin interacties plaatsvinden. De interacties die in deze cycli plaatsvinden, kunnen ook worden gezien als een vorm van teamspel met verschillende spelers en is bijvoorbeeld te vergelijken met een orkest. Het samenspel en de afstemming tussen de onderdelen zijn van essentieel belang voor het uiteindelijke resultaat. De afstemming luistert bovendien erg nauw, kleine details maken vaak het verschil tussen een middelmatig of een virtuoos optreden

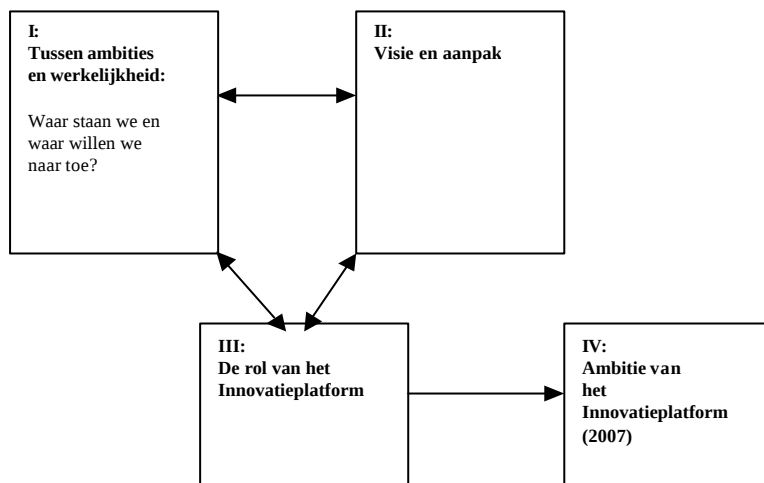
Bron: Innovatiebrief, SER advies Interactie voor innovatie

Eenvoudige recepten om ons innovatief vermogen te versterken zijn er niet. Het betreft een complexe aangelegenheid waarin het gaat om de aanpak van structurele problemen. Het Innovatieplatform, dat in september 2003 door het Kabinet is ingesteld, moet als 'ijsbreker' een aantal doorbraken in 'het pakij's' van de Nederlandse kenniseconomie bewerkstelligen.

Dat gaat niet over één nacht ijs, het Innovatieplatform is dan ook een diepte-investering. Het Kabinet noemde dit eerder 'zaaien voor de toekomst'. Daarnaast heeft het Innovatieplatform waar mogelijk een aanjagende rol bij een aantal concrete acties. Het Kabinet heeft, bij de instelling van het Innovatieplatform, de volgende verwachtingen neergelegd: *"Het Innovatieplatform zal plannen opstellen en een visie ontwikkelen teneinde een impuls te geven aan innovatie in Nederland als motor van productiviteitsgroei en economische ontwikkeling. Het Kabinet verwacht dat het Innovatieplatform concrete aanbevelingen zal doen die als basis kunnen dienen voor beleidsvorming én -uitvoering. Daarnaast geeft de vorming van het Innovatieplatform een stimulans aan bedrijfsleven en kennisinstellingen om zelf initiatieven te ontplooien ter versterking van het innovatief vermogen van de Nederlandse economie."*

¹ Hoofdlijnenakkoord, mei 2003, blz. 3.

Daarmee is de opdracht van het Innovatieplatform geschetst. In deze notitie wordt deze opdracht vertaald naar een strategische agenda. De opbouw is als volgt (zie figuur):

Eerst wordt de context geschetst waarbinnen het werk van het Innovatieplatform zich afspeelt. De geformuleerde ambities en de werkelijkheid hebben geleid tot een aantal contouren van de beoogde aanpak. Daarna wordt de rol van het Innovatieplatform beschreven en wordt daar een interventiestrategie en een ambitie aan gekoppeld.

1. De context van het Innovatieplatform: Ambitie en werkelijkheid

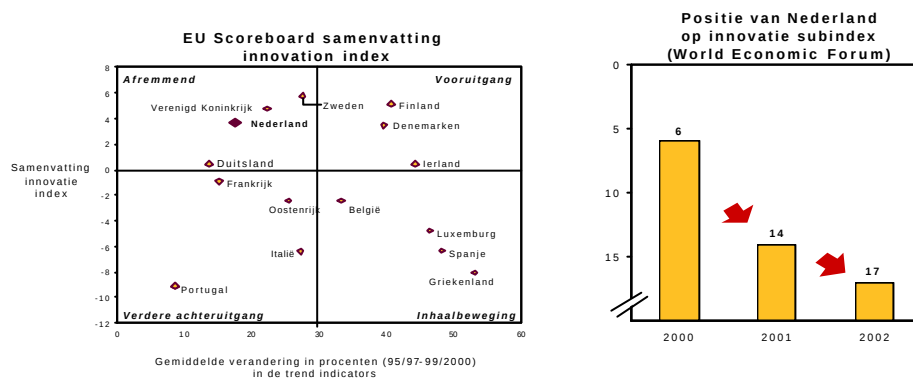
In 2000 hebben de EU lidstaten tijdens de Europese Raad in Lissabon de ambitie geformuleerd om de Europese Unie binnen tien jaar op te voeren tot “de meest concurrerende en dynamische kenniseconomie van de wereld die in staat is tot duurzame economisch groei met meer en betere banen en een hechtere sociale samenhang”. Nederland heeft de ambitie geformuleerd om tot de kopgroep van Europa te behoren.

Wie naar de statistieken kijkt ziet dat er een steeds groter wordende kloof tussen droom en daad aan het ontstaan is. De OECD concludeert dan ook: *There are indications that the Dutch Innovation system is “losing momentum”, due to various bottlenecks that have an increasingly negative impact on its efficiency. This is worrying because good innovative performance is a necessary condition for Dutch economic performance in the future*².

Onderstaand figuur illustreert de positie van Nederland. Van een toppositie is de Nederlandse kenniseconomie afgeleden naar een plek in de middenmoot.

Innovatie in Nederland vergeleken met andere landen

Innovatie in Nederland blijft achter

Bronnen: EU 2001 Innovation Scoreboard; World Economic Forum 2000 - 2002

² OECD, 2003.

Sterke en zwakke punten:

De Nederlandse kenniseconomie kent ook een flink aantal sterke punten. Onderstaande tabel schets een beeld van de sterke en zwakke punten in de Nederlandse kenniseconomie:

Sterke punten	Zwakke punten
Kwaliteit wetenschappelijk onderzoek is van hoog niveau	Groeijende achterstand R&D-intensiteit Nederlandse bedrijven. Geen uitnodigend R&D klimaat
Nederland presteert goed met betrekking tot patenten	Een groeiend tekort aan kenniswerkers, in het bijzonder bèta's en technici
Relatief hoge medefinanciering van publiek onderzoek door het bedrijfsleven	Onvoldoende benutting van resultaten van wetenschappelijk onderzoek (kennisparadox)
De toegang tot ICT en het gebruik van ICT is in Nederland goed	Zwakke punten in de wisselwerking tussen kennisinfrastructuur en bedrijfsleven
Nederland is internationaal georiënteerd	Onvoldoende aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt
	Het ontbreekt bij de universiteiten aan voldoende focus en massa
	Te weinig innovatief ondernemerschap (technopreneurship)
	De financiering van innovatie is problematisch

Bron: Innovatiebrief, Wetenschapsbudget, Deltaplan, TechnoPartner

De achtergrond van de zwakke punten is zeer divers. De oorzaak zit bijvoorbeeld in vraag en aanbod op de kennismarkt, de intermediaire kennisinfrastructuur en de organisatie van het systeem. De afgelopen periode zijn er diverse analyses verricht om deze oorzaken in kaart te brengen³. Daarin wordt bijvoorbeeld gewezen op institutionele barrières (wet en regelgeving) en risicomijdend gedrag bij ondernemers en het bankwezen.

De zwakke plekken van het Nederlandse innovatiesysteem zijn niet nieuw. In de eerste innovatienota uit 1979 werd al gesproken over de gebrekkige wisselwerking tussen bedrijven en universiteiten. In de Nederlandse traditie van polderen is het kennelijk lastig geweest om de stap van praten naar doen te maken. De huidige situatie maakt dat het nú essentieel is om de boot niet te missen. De zwakke punten van onze kenniseconomie moeten worden aangepakt.

Internationale dimensie

De kennismarkt is een internationaal speelveld. Bedrijven nemen R&D beslissingen op mondiaal niveau. Een recente studie concludeert daarover: *"Business R&D is going global. Multinationals are locating their research centres in their most important markets, especially if those markets contain centres of outstanding research. Their home country is no longer automatic first choice for their R&D investment."*⁴

³ Zie CPB Pijlers onder de kenniseconomie, IBO technologiebeleid, SER advies interactie voor innovatie, Innovatiebrief, Wetenschapsbudget, AWT adviezen

⁴ Lambert Review of Business University Collaboration (2003).

Niet alleen op het vlak van R&D maar ook in de kennisinfrastructuur wordt een toenemende internationale slag merkbaar. Studenten worden steeds mobieler. De internationalisering van de kennismarkt vraagt om een duidelijk profiel van nationale kennisinstellingen. De meest recente R&D cijfers van het CBS vertonen opnieuw een verdere daling. Dit is wederom een indicatie dat Nederland terrein verliest op de internationale kennismarkt.

De internationale context kent ook een belangrijke beleidsdimensie. Landen om ons heen zitten niet stil. Zo wordt in Leuven op krachtige wijze de micro- elektronica gestimuleerd, maar ook in landen als China en India worden indrukwekkende slagen gemaakt. Rapporten voorspellen zelfs dat landen als Brazilië, Rusland, India en China op termijn dominante economische spelers worden⁵.

Specifiek wordt het Europese beleid steeds belangrijker. Veel zaken rondom de kenniseconomie zullen, gegeven de internationale context, in Europa worden geregeld. Wil Europa haar Lissabon-ambitie waarmaken moet het Europese beleid op dit terrein voortvarend moeten zijn. Tot nu toe is het beleid nog teveel een suboptimale optelsom van verschillende deelbelangen. De Nederlandse houding daarin moet pro-actief zijn, het voorzitterschap biedt hiertoe extra kansen.

Ambitie

In dit dynamische internationale speelveld heeft Nederland zich de uitdaging gesteld om te behoren tot de Europese top. Nederland heeft de potentie om het innovatievermogen te versterken maar iedereen moet dan wel aan de slag. De cijfers van de Nederlandse positie illustreren dat een stevige aanpak op meerdere terreinen noodzakelijk is. Eendrachtige samenwerking tussen bedrijven, kennisinstellingen en de overheid is noodzakelijk. Pas dan kunnen we uit Nederland halen wat er in zit. Tevens moet er de bereidheid zijn om gegroeide praktijken en bestaand beleid kritisch tegen het licht te houden.

Alle partijen zijn zich hiervan bewust, het Innovatieplatform is daarvan de meest directe uiting. Maar het is breder. Er is een cultuuromslag voelbaar in ons land. Het probleembesef in onze samenleving groeit. We raken ervan doordrongen dat we het ons niet kunnen permitteren om niet te innoveren: stilstand is achteruitgang. Dat blijkt wel uit de energie die het Innovatieplatform al heeft los gemaakt in discussies in de politiek en bij kennisinstellingen en bedrijfsleven. Het blijkt ook uit de manier waarop het bedrijfsleven, de kennisinstellingen en scholen de afgelopen tijd de handen ineen hebben geslagen om nieuwe initiatieven te ontplooiën. Vanuit het besef dat de verandering is begonnen is het nu zaak om spijkers met koppen te slaan.

⁵ Goldman Sachs (2003)

2. Visie en aanpak

Concreet betekent de Lissabon-ambitie dat Nederland een land moet worden waar volop ruimte is voor excellentie, ambitie en ondernemerschap van mensen en organisaties. Het realiseren van deze ambitie vraagt om een aanpak op de pijlers van de kenniseconomie: onderwijs, onderzoek en innovatie. Simpel gezegd:

1. Onderwijs stelt mensen in staat om goed opgeleid een bijdrage te leveren waar een hoogwaardige kenniseconomie om vraagt.
2. Onderzoek leidt tot nieuwe inzichten en technieken
3. Innovatie leidt tot het omzetten van kennis tot producten met een duurzame economische toegevoegde waarde.

Deze drie pijlers staan niet los van elkaar. Succesvol innoveren vindt immers plaats in een voortdurende wisselwerking tussen de verschillende spelers binnen het innovatiesysteem: overheid, bedrijfsleven en kennisinstellingen. Daarbij hoort ook de internationale dimensie: innovatie houdt niet op bij de landsgrenzen. De kracht van het innovatiesysteem wordt in belangrijke mate bepaald door de uitwisseling, interactie en samenwerking tussen de verschillende, internationaal opererende, spelers. Zo moet onderwijs innovatie in de markt en de samenleving volgen om een cruciale bijdrage te kunnen blijven leveren. Verder is innovatie niet mogelijk zonder innovatieve overheid. Het Innovatieplatform kent dan ook vertegenwoordigers uit alle geledingen.

Aanpak en strategie Kabinetsbeleid

De afgelopen periode zijn door het Kabinet, in samenspraak met het Innovatieplatform, de contouren geschetst van de aanpak en strategie voor de kenniseconomie die het Kabinet de komende periode voor ogen staat. Een aantal thema's zal de komende periode de focus zijn van de Kabinetsstrategie:

- meer focus en massa in het onderzoek,
- verbeteren van de publiek-private samenwerking,
- het belonen van excellentie,
- aandacht voor (nieuw) ondernemerschap en het bevorderen van innovatie in het MKB,
- aanpakken van het (dreigend) tekort aan kenniswerkers,
- het beter benutten van de opgebouwde kennis,
- institutionele vernieuwing (vereenvoudiging en aanpassing van wet- en regelgeving).

De beoogde aanpak is neergelegd in onder andere de innovatiebrief, HOOP en het wetenschapsbudget (zie de bijlage voor meer toelichting). Het Innovatieplatform heeft geadviseerd over de verdeling van de extra middelen voor kennis en innovatie⁶. Deze *smart mix* combineert vier prioriteiten op het terrein van onderzoek en innovatie: focus en massa in het onderzoek, samenwerking tussen bedrijven en kennisinstellingen, technostarters en kenniswerkers. In vervolg hierop heeft het Kabinet TechnoPartner geïntroduceerd en het Deltaplan bèta / techniek uitgebracht. In dit deltaplan heeft het Kabinet bovendien het eerste advies van het Innovatieplatform (toegang kennismigranten) omarmd en recentelijk geïmplementeerd⁷.

⁶ Oplpend tot 185 miljoen euro in 2007

⁷ Zie: Kabinetsstandpunt over de toelating van kennismigranten, brief Justitie aan TK 25 mei 2004.

Het gaat om het zetten van de noodzakelijke stappen richting een duidelijk doel, Nederland in 2010 de meest dynamische kenniseconomie te maken. Het kompas op deze ambitie wordt gevormd door een aantal concrete indicatoren. (zie tabel)⁸

Indicatoren	Huidige positie in EU
Economie	
Duurzame economische groei	Laagste van de EU.
Innovatie	
R&D uitgaven bedrijven als % BBP	Dalend en onder het EU 15-gemiddelde, 6 ^e tot 9 ^e plaats.
Aandeel innovatieve bedrijven als % van het totaal aantal bedrijven, opgesplitst naar diensten en industrie.	Industrie boven en diensten onder het EU gemiddelde.
Aandeel innovatieve bedrijven met samenwerkingsverbanden als % van het totaal aantal innovatieve bedrijven (inclusief samenwerking met de kennisinfrastructuur)	Het aandeel ligt iets onder het EU-gemiddelde.
Omzetaandeel van nieuwe of verbeterde producten in de industrie als % van de totale omzet in de industrie.	Onder het EU15-gemiddelde.
Aandeel van Nederlandse octrooiaanvragen in totaal Europese octrooiaanvragen.	Top 3.
Aantal technostarters	1999: 1100 technostarters.
Onderzoek	
Publieke R&D investeringsniveau	5 ^e positie, ongeveer op EU-gemiddelde.
Het aantal onderzoekers per 1000 personen van de beroepsbevolking	8 ^{ste} positie
Wetenschappelijke productie en kwaliteit R&D	Productiviteit 5 ^e , citaties 1 ^{ste} in EU (3 ^e mondiaal na VS en Zwi)
Onderwijs	
Onderwijsuitgaven als percentage BBP	13 ^e positie in EU (alleen Gr en Ier lager)
De uitstroom uit hogere bèta en techniekopleidingen	13 ^e positie in EU
Aandeel kenniswerkers als % van bevolking ouder dan 15 jaar.	In Europese kopgroep (met Finland, Zweden)
Aandeel 25-64 jarigen participierend in scholing of training	Top 5
Het percentage afgestudeerden ten opzichte van het aantal 18-jarigen op t-5.	Univ. Diploma's: 12,8 % (1995/6), 10,9% (1999/00), 11,7% (2002/03)

Doelstelling van het Kabinetsbeleid is daarbij (doorgaans) om in 2010, in lijn met de Lissabon-ambitie, op deze indicatoren een positie in de kopgroep van de EU15-landen te realiseren en/of te handhaven. Natuurlijk moet daarbij wel worden aangetekend dat de relatie tussen indicatoren en het beleid vaak niet rechtstreeks is te leggen. Het beleid is één van de factoren die de scores op deze indicatoren bepaald. Zo gaat het bij het innovatiebeleid om de beslissingen en de prestaties van bedrijven. Hierop

⁸ Onder meer op basis van de verschillende begrotingen.

zijn tal van factoren van invloed. Ook bij het onderwijs en onderzoeksbeleid gaat het om beleid gericht op instellingen met een hoge autonomie. Al met al bieden de indicatoren wel een kwantitatieve indruk van het kompas waarop Nederland zou moeten koersen en de terreinen waar actie noodzakelijk is.

Kortom: De context van het werk van het Innovatieplatform wordt gevormd door de Lissabon-ambities. Het startschot is gegeven en de contouren van de aanpak zijn geschetst. Het werk van het Innovatieplatform is dus gestart en heeft al effect. Maar er is meer nodig. Hierbij schuwt het Innovatieplatform de fundamentele ingrepen niet. Hierna zal worden geschetst hoe het Innovatieplatform haar rol ziet en wat haar interventiestrategie en ambitie is.

3 Missie en rol van het Innovatieplatform

Het startschot is gegeven en de contouren van de aanpak zijn geschetst. Maar er is meer nodig. Aan de ene kant is uitwerking nodig, aan de andere kant verrijking. Het Innovatieplatform is een belangrijk instrument om de kloof tussen droom en daad te overbruggen. In dit hoofdstuk wordt verder ingegaan op:

- 3.1 De missie van het Innovatieplatform
- 3.2 Uitgangspunten
- 3.3 Interventies

3.1 De missie van het Innovatieplatform

De missie van het Innovatieplatform is om de innovatiekracht van Nederland te versterken zodat ons land in 2010 weer een koploper is in de Europese kenniseconomie. Dat betekent dat Nederland een land moet worden waar volop ruimte is voor excellentie, ambitie en ondernemerschap van mensen en organisaties.

De kern van de werkhypothese is dat Nederland op dit moment haar menselijk en economisch potentieel onderbenut. Het platform wil voorstellen aandragen om dat potentieel maximaal tot ontwikkeling te brengen. Uitgangspunt is daarbij dat de kenniseconomie draait op drie spelers: kennisinstellingen, bedrijven en overheid. Het samenspel tussen deze drie bepaalt of het doel, de Europese top, wordt bereikt of niet. Het Innovatieplatform, dat bestaat uit deze drie spelers, gaat door interventiestrategieën laten zien hoe het samenspel tussen de drie spelers anders en beter kan.

Het is de ambitie van het Innovatieplatform om een trendbreuk te realiseren. Dat doet het Innovatieplatform in vier rolopvattingen. Het Innovatieplatform wil via deze rollen de stap van denken naar doen bewerkstelligen.

- **ijsbreker:** doorbraken realiseren op voor de kenniseconomie cruciale (grote en kleine) onderwerpen die al jaren om een oplossing vragen (voorbeelden: immigratie kenniswerkers, prestatiebekostiging universiteiten).
- **versneller:** door al in gang gezette initiatieven een *extra impuls of schaalvergroting* te geven (voorbeelden: privaat kapitaal mobiliseren voor Technopartner).
- **katalysator:** door nieuwe verbindingen te leggen en het aanjagen van acties van zowel de bedrijven, kennisinstellingen en overheden.
- **cultuurveranderaar:** door uit te stralen dat verandering mogelijk is en verandering te ondersteunen.

3.2 Uitgangspunten

Het Innovatieplatform hanteert de volgende uitgangspunten op basis waarvan het Innovatieplatform werkt:

- **Directe verbindingen:** Streven is om de schakels tussen vraag en aanbod van kennis zo effectief en direct mogelijk te maken om de kracht en het rendement van de verbindingen te verhogen⁹.
- **Ruimte voor excellentie en ambitie:** voorrang geven aan mensen die ambitieus zijn en willen excelleren.
- **Ruimte voor ondernemerschap:** Ondernemen betekent risico durven nemen, iets wat nog te vaak wordt belemmerd.

⁹ Zie ook: De kracht van de directe verbindingen, rapport Ad-hoc Commissie "Brugfunctie TNO en GTI's

- *Europa is binnenland*: De internationale context, en Europa in het bijzonder, is bepalend voor het innovatief vermogen in Nederland.
- *Samenwerken*: Het Innovatieplatform is er niet alleen voor de overheid. Het gaat bij het werk van het Innovatieplatform nadrukkelijk om alle spelers in het veld.

Bij het formuleren van de voorstellen wordt nadrukkelijk gezocht naar nieuwe manieren van kijken. Het Innovatieplatform streeft ook in haar eigen voorstellen naar vernieuwing. Daarbij realiseert het Innovatieplatform zich dat het bij het vormgeven van voorstellen niet in een isolement functioneert. Om te komen tot echte verbetering is er behoefte aan een onderling samenhangende brede strategie. Het gaat dus niet alleen om het bedenken van nieuwe plannen, maar ook om het daadwerkelijk gezamenlijk uitvoeren ervan. De inbreng van de afzonderlijke leden en de contacten in het land vormen een wezenlijk onderdeel van het functioneren van het platform.

Nadrukkelijk gaat het bij het Innovatieplatform dus niet om een adviesorgaan van de overheid. Het Innovatieplatform probeert acties in gang te zetten door de sleutelspelers in de kenniseconomie aan te spreken op de bijdrage die zij kunnen leveren. Dat geldt op alle niveaus. Ook op regionaal niveau, van de gemeente tot grensoverschrijdende regionale samenwerking, kunnen bedrijven, kennisinstellingen en de overheid de handen ineen slaan.

Het Innovatieplatform functioneert dus letterlijk als een 'platform' dat, via een hoogwaardige en creatieve inbreng van de leden en via de onderlinge uitwisseling van informatie en ideeën, leidt tot inzichten over hoe beter en meer resultaatgericht wordt samengewerkt. Daarbij wil het platform concrete inzichten leveren waarmee het Kabinet bij de beleidsvorming en -uitvoering zijn voordeel kan doen.

Wanneer is het Innovatieplatform succesvol? De Kabinetsdoelstellingen zijn het kompas van het Innovatieplatform. Het platform kan als instrument echter niet worden afgerekend op doelstellingen die niet in de directe invloedssfeer liggen. Het Innovatieplatform heeft immers geen formele bevoegdheden, budget en positie naar één van de partijen in het innovatiesysteem. Natuurlijk moeten de voorstellen van het Innovatieplatform daarbij wel worden getoetst en gerelateerd zijn aan de doelstellingen die als kompas gelden voor Nederland in 2010. Het succes ligt in de uitvoering van de voorstellen die leiden tot concrete verbeteringen voor de mensen die willen ondernemen en excelleren.

Om haar succes te bepalen stelt het Innovatieplatform zichzelf de volgende vragen:

- Gebeurt er iets met de voorstellen (met andere woorden, de stap van praten naar doen)?
- Is het proces versneld?
- Doen, behalve de overheid, meerdere partijen mee (met andere woorden ook het bedrijfsleven en de kennisinstellingen)?

3.3 Interventies van het Innovatieplatform

Het Innovatieplatform onderscheidt vier typen interventies:

1. Systeemveranderingen

Vanuit haar rol als ijsbreker komt het platform op een aantal punten met voorstellen voor systeemingenrepen. De aanpak van dit soort fundamentele zaken gebeurt vooral via werkgroepen.

Op dit moment zijn de vragen aan de orde hoe we in Nederland kunnen komen tot meer focus en massa in het onderzoek, hoe we bij de financiering van het onderzoek beter rekening kan worden

gehouden met prestaties en kwaliteit en hoe de doorstroming in de zogeheten beroepskolom verbeterd kan worden. Bij dit laatste onderwerp is nadrukkelijk ook de kwaliteit van het vmbo aan de orde. De complexiteit van deze onderwerpen wil overigens niet zeggen dat de oplossing ook complex is (zie box)

Systeemingrepen: Naar eenvoudige spelregels?

Innovatie is een zeer complex proces. Misschien dat daarom juist eenvoudige spelregels des te belangrijker zijn. Recentelijk gaf professor Plasterk bijvoorbeeld vier eenvoudige spelregels voor de financiering van wetenschappelijk onderzoek:

- prioriteren van onderzoek op basis van kwaliteit
- programmering is investigator-driven
- beoordeling op basis van internationale referentenrapporten
- bij de kwaliteitstoets een grote nadruk op de past-performance

2. Top-10 praktische hindernissen

Vanuit haar rol als versneller en katalysator zal het platform komen met een actielijst, de zogenaamde top-10 met praktische hindernissen en de mogelijke oplossingen. Vele kleine hindernissen vormen samen één grote.

Het gaat vaak om relatief eenvoudige zaken waar brede consensus over is. Regelmatig blijven kleine hindernissen hangen in de complexiteit van regelgeving of is er gebrek aan bestuurlijke aandacht. Het Innovatieplatform nodigt verschillende sleutelspelers in het innovatiesysteem uit om te komen tot een top-10 van dit soort hindernissen. Vervolgens vloeit hieruit een actielijst met oplossingen. Een voorbeeld van deze aanpak is het advies over de toegang van kennismigranten.

3. Sleutelprojecten en gebieden

Vanuit haar rol als cultuurveranderaar symboliseert het Innovatieplatform aan de hand van sleutelprojecten en gebieden wat er kan gebeuren als Nederland zich uit de middenmoot ontworstelt. Geloof in verandering ontstaat immers als daar de eerste tekenen voor zijn. De kern van sleutelgebieden en sleutelprojecten ligt in de samenwerking tussen bedrijven, kennisinstellingen en overheid.

Een sleutelgebied is een combinatie van bedrijvigheid en kennis, die in een duurzame groeiemarkt de mondiale concurrentie aankan. Het Innovatieplatform wil hiermee zichtbaarheid geven aan de kracht van de Nederlandse kenniseconomie en tevens ruimte creëren voor deze sleutelgebieden.

Sleutelprojecten zijn projecten die toonaangevend zijn voor de Nederlandse kenniseconomie. Projecten die een spin-off genereren in innovatie. Het Innovatieplatform wil bestaande sleutelprojecten zichtbaar maken. De recente DELTA-missie van astronaut Kuipers is een voorbeeld. Het brengt energie los en leidt tot bewustzijn voor innovatie. Wat als Nederland zicht tot doel stelt een medicijn te ontwikkelen tegen kanker?

4. Experimenten

Vanuit haar rol als katalysator start het Innovatieplatform pilots waarin nieuwe oplossingen kunnen 'proefdraaien'. Het Innovatieplatform realiseert zich dat drie jaar tijd te kort is om het hele innovatiesysteem te reorganiseren én de resultaten te oogsten. De kenniseconomie is als bosbouw: nu zaaien betekent over tien jaar oogsten.

De experimenten kunnen worden ingegeven door ervaringen uit het buitenland (“next practices”). Daarbij gaat het om het intelligent naar de Nederlandse situatie vertalen, niet om het blind kopiëren. Met deze experimenten mag en moet ook risico worden genomen. Het Innovatieplatform legt daarbij de nadruk op “learning by doing”. Een voorbeeld van een experiment is de aanbeveling voor een beurs voor publiek-private mobiliteit van onderzoekers. Dit kwam voort uit de ideeën van de werkgroep dynamisering kennisketen en was geïnspireerd op de succesvolle Europese Marie-Curie beurzen.

Ten slotte:

Kortom, het Innovatieplatform werkt vanuit de verschillende rollen (ijsbreker, versneller, katalysator en cultuurverandering) aan een viertal samenhangende interventies. Zowel de belangrijke lange termijn vraagstukken als de kleine ergernissen in het veld komen daarbij aan bod. Daarnaast symboliseren de experimenten en sleutelprojecten en - gebieden de weg die het Innovatieplatform voor zich ziet voor de Nederlandse kenniseconomie. In het laatste hoofdstuk komt de agenda van het Innovatieplatform aan de orde. De agenda is opgesteld aan de hand van de vier interventiestrategieën.

4. Agenda en ambitie van het Innovatieplatform

Bij alle vier de interventiestrategieën horen concrete en geplande acties. In dit hoofdstuk volgen de hoofdlijnen van de agenda van het Innovatieplatform.

4.1 Systeemveranderingen

De fundamentele ingrepen worden op dit moment ontwikkeld door het Innovatieplatform. In de tweede helft van 2004 komt het Innovatieplatform met haar definitieve adviezen uit deze werkgroepen. Bij de uitwerking van de voorstellen is het van belang dat het Innovatieplatform de onderlinge samenhang tussen de voorstellen bewaakt. Het Innovatieplatform is van mening dat bij de daadwerkelijke uitvoering een forse stap in de richting van de Lissabon-ambities kan worden gezet.

Ambitie van het Innovatieplatform

Het Innovatieplatform wil de stap van denken naar doen zetten. Ambitie is dat (de meeste van) deze voorstellen nog in 2007 zijn ingevoerd.

- **Doorstroming beroepskolom:** Een goede doorstroming van VMBO naar MBO en van MBO naar Hogeschool is van belang voor de ontwikkeling van de kenniseconomie in Nederland. Het Innovatieplatform zal adviseren over maatregelen die deze doorstroming bevorderen. Het zal dan gaan om het meer praktijkgericht maken van het onderwijs en om uitwisseling van docenten en werknemers in relevante beroepsfuncties te vergroten.
- **Dynamisering kennisketen:** Hier staat de vraag hoe we van de Nederlandse kennisketen een soepel draaiend vliegwiel kunnen maken centraal. Doel is om zo de kennisparadox (goede publieke kennis waar we te weinig munt uit slaan) aan te pakken. Uitgangspunt is dat vraag en aanbod zo dicht mogelijk bij elkaar moet worden gebracht. In feite gaat het om een advies over de noodzakelijke veranderingen in het innovatiesysteem.
- **Lange termijn keuzes:** Het Innovatieplatform wil focus in het innovatiesysteem. Dat betekent keuzes maken. Naast zorgen voor een goed vestigingsklimaat zal Nederland dus ook gebruik moeten maken van specifieke krachtige gebieden. Het Innovatieplatform wil dat deze gebieden zichzelf organiseren en agenderen waar hun belemmeringen en kansen zitten om nog beter te presteren. Alleen dan kunnen de sterke punten van de Nederlandse kenniseconomie beter worden benut.
- **Overheid en innovatie:** Centraal staat de rol van de overheid in het innovatiesysteem. Onderwerpen waar de werkgroep zich mee bezig zal houden zijn launching customership en kennisvragen die rijksbreed spelen.
- **Vestigingsklimaat:** Zowel de grote bedrijven als het MKB en de kennisinfrastructuur werken aan concrete vestigingsplaatsmatrices waarin acties worden geschetst om te komen tot een beter vestigingsklimaat.

In de bijlagen wordt uitgebreider ingegaan op de werkgroepen (doelstelling, agenda, resultaten en planning).

4.2 De top 10 hindernissen

De top 10 wordt vooral op basis van de consultatiekringen ontwikkeld, maar ook de inbreng van de leden van het Innovatieplatform is hierbij onmisbaar.

Ambitie van het Innovatieplatform

Ieder jaar zal het Innovatieplatform een top 10 aan kleine ergernissen wegnemen. De lijst aan ergernissen zal ieder jaar tot 2006 worden aangevuld. Uiteindelijk resulteert dat in het wegnemen van maximaal 30 hindernissen in 2007.

De eerste lijst levert bijvoorbeeld de volgende punten op:

- kennisvouchers voor het MKB
- raamovereenkomst over intellectueel eigendom bij publiek-private samenwerking
- jong talent perspectief bieden in de wetenschap

In het document "Consultatiekringen" wordt nader ingegaan op de definitieve top 10 die zo snel mogelijk zal worden aangepakt.

4.3 Sleutelprojecten en gebieden

Onlangs heeft het Innovatieplatform partijen een oproep gedaan aan bedrijven en kennisinstellingen die denken de mondiale concurrentie aan te kunnen. Men is gevraagd aan te geven waar zij kansen zien en wat er voor nodig is om deze te benutten. Dit leidt in augustus tot een beeld van waar onze grootste economische en innovatieve kracht ligt (sleutelgebieden) en welke acties nodig zijn om deze maximaal te benutten.

Verder beziet het Innovatieplatform of het sleutelprojecten kan benoemen die toonaangevend zijn voor de Nederlandse kenniseconomie. Projecten die een spin-off genereren in innovatie. Het gaat om zichtbare projecten die laten zien wat er gebeurt als Nederland zich uit de middenmoot ontworstelt.

Het Innovatieplatform zal, op basis van interne discussie en het werk van de werkgroep Lange termijn keuzes, een aantal van deze projecten benoemen. Op basis daarvan wordt een groslist gemaakt van een aantal sleutelprojecten en gebieden. De definitieve keuze zal in de 2de helft van 2004 worden gemaakt.

Ambitie van het Innovatieplatform

Het Innovatieplatform presenteert nog eind dit jaar de sleutelgebieden. In 2007 wil het Innovatieplatform dat de gekozen sleutelprojecten zijn gepositioneerd.

4.4 Experimenteren

Het Innovatieplatform doet waar mogelijk voorstellen over experimenten die 'symboliseren' waar het Innovatieplatform voor staat. Een voorbeeld vormt het advies over de Casimir beurzen (beurzen om publiek-private mobiliteit onderzoekers te bevorderen). Op 7 juli zullen de eerste experimenten in dit kader worden aangekondigd.

Ambitie van het Innovatieplatform

Nog dit jaar zal het Innovatieplatform met een voorstel komen voor experimenten. Deze vloeien voort uit de werkgroepen. Aan deze experimenten worden concrete doelstellingen gesteld bijvoorbeeld het aantal uitgereikte beurzen in het geval van het Casimir experiment.

4.5 Tot slot

De strategische agenda van het Innovatieplatform heeft contouren gekregen, Het Innovatieplatform heeft een vliegende start gemaakt, veel voorwerk is al verricht. Langs de verschillende interventies zullen in de tweede helft van 2004 de eerste grote systeemveranderingen worden voorgesteld. In het jaarlijkse werkplan zullen de geplande de interventies concreet en meetbaar worden gemaakt. Bovendien zal medio 2005 een tussenrapportage worden uitgebracht.

Naast het meetbaar maken van het werk van het Innovatieplatform rapporteert het Innovatieplatform ook aan meer algemene uitkomsten.

Gezamenlijke aanpak

Alle partijen moeten aan de slag. Publiek-private samenwerking staat centraal, zowel bij de totstandkoming van de adviezen als de uitvoering ervan. De volgende vragen worden gesteld:

- wat doet de overheid?
- wat doet het bedrijfsleven?
- wat doen de kennisinstellingen?

Ambitie van het Innovatieplatform

In 2007 brengt het Innovatieplatform een rapportage uit over de inspanning van de verschillen partijen. Ook bij ieder advies wordt dit in kaart gebracht.

Cultuuromslag

Een belangrijk deel van het werk van het Innovatieplatform gaat over het veranderen van de mindset in Nederland, het bereiken van een positieve houding ten opzichte van innovatie, excellentie en ondernemerschap. Die cultuuromslag moet merkbaar zijn bij de mensen die werk maken van de kenniseconomie, van studenten tot mensen in een bedrijf. Als die mensen het gevoel hebben dat ze iets merken van het werk van het Innovatieplatform dan is het Innovatieplatform geslaagd. Het streven is om, in samenwerking met onder andere het CBS, een "innovatie" barometer te ontwikkelen, die tevens gebruik maakt van de bestaande statistieken.

Ambitie van het Innovatieplatform

Nog in 2004 is er een innovatiebarometer ontwikkeld. Deze indicator is vooral bedoeld om te toetsen of het werk van het Innovatieplatform ook de echte doelgroep raakt.

Strategische Agenda Innovatieplatform

Interventiestrategie	Lopende en geplande acties	Ambitie
Systeemveranderingen		
Als ijsbreker voorstellen voor systeemingenrepen. De aanpak van fundamentele zaken De complexiteit van deze onderwerpen wil overigens niet zeggen dat de oplossing ook complex is.	<u>Doorstroming beroepskolom:</u> Voorstellen voor maatregelen die deze doorstroming bevorderen. Het zal dan gaan om het meer praktijkgericht maken van het onderwijs en om uitwisseling van docenten en werknemers in relevante beroepsfuncties te vergroten.	De meeste van deze voorstellen nog in 2007 invoeren.
	<u>Dynamisering kennisketen:</u> hoe wordt de Nederlandse kennisketen een soepel draaiend vliegwiel. Doel: is om zo de kennisparadox (goede publieke kennis waar we te weinig munt uit slaan) aan te pakken.	
	<u>Lange termijn keuzes:</u> gebruik moeten maken van specifieke krachtige gebieden. Het Innovatieplatform wil dat deze gebieden zichzelf organiseren en agenderen waar hun belemmeringen en kansen zitten om nog beter te presteren.	
	<u>Overheid en innovatie:</u> De rol van de overheid in het innovatiesysteem. Onderwerpen waar de werkgroep zich mee bezig zal houden zijn launching customership en kennisvragen die rijksbreed spelen.	
	<u>Vestigingsklimaat:</u> Zowel de grote bedrijven als het MKB en de kennisinfrastructuur werken aan concrete vestigingsplaatsmatrices waarin acties worden geschetst om te komen tot een beter vestigingsklimaat.	

Interventiestrategie	Lopende en geplande acties	Ambitie
Top 10		
Als versneller en katalysator zal het platform komen met een actielijst, de zogenaamde top-10 met praktische hindernissen en de mogelijke oplossingen. Vele kleine hindernissen vormen samen één grote.	De eerste lijst levert bijvoorbeeld de volgende punten op: • kennisvouchers voor het MKB • raamovereenkomst over intellectueel eigendom bij publiek-private samenwerking • jong talent perspectief bieden in de wetenschap	Ieder jaar zal het Innovatieplatform een top 10 aan kleine ergernissen wegnemen. De lijst aan ergernissen zal ieder jaar tot 2006 worden aangevuld. Uiteindelijk resulteert dat in het wegnemen van maximaal 30 hindernissen in 2007
Sleutelprojecten en Sleutelgebieden		
Als cultuurveranderaar symboliseert het Innovatieplatform aan de hand van sleutelprojecten en gebieden wat er kan gebeuren als Nederland zich uit de middenmoot ontworstelt. De kern van sleutelgebieden en sleutelprojecten ligt in de samenwerking tussen bedrijven, kennisinstellingen en overheid.	Het Innovatieplatform heeft partijen een oproep gedaan aan bedrijven en kennisinstellingen die denken de mondiale concurrentie aan te kunnen. Hen is gevraagd aan te geven waar zij kansen zien en wat er voor nodig is om deze te benutten. Dit leidt in augustus tot een beeld van waar onze grootste economische en innovatieve kracht ligt (sleutelgebieden) en welke acties nodig zijn om deze maximaal te benutten.	Innovatieplatform presenteert voor eind dit jaar de sleutelgebieden. In 2007 wil het Innovatieplatform dat de gekozen sleutelprojecten zijn gepositioneerd.
	Het Innovatieplatform beziet of het sleutelprojecten kan benoemen die toonaangevend zijn voor de Nederlandse kenniseconomie. Projecten die een spin-off genereren in innovatie. Het gaat om zichtbare projecten die laten zien wat er gebeurd als Nederland zich uit de middenmoot ontworstelt.	

Interventiestrategie	Lopende en geplande acties	Ambitie
Experimenteren		
Als katalysator start het Innovatieplatform pilots waarin nieuwe oplossingen kunnen 'proefdraaien'.	De Casimir beurs: Ter bevordering van publiek – private mobiliteit een beurs voor publieke en private onderzoekers.	Nog in 2004 komt het Innovatieplatform met een voorstel voor concrete experimenten. Aan deze experimenten worden concrete doelstellingen gesteld
Gezamenlijke aanpak		
Publiek-private samenwerking staat centraal, zowel bij de totstandkoming van de adviezen als de uitvoering ervan.	Vragen bij de voorstellen: - wat doet de overheid? - wat doet het bedrijfsleven? - wat doen de kennisinstellingen?	In 2007 brengt het Innovatieplatform een rapportage uit over de inspanning van de verschillen partijen. Ook bij ieder advies wordt dit in kaart gebracht
Cultuuromslag		
Het veranderen van de mindset in Nederland, het bereiken van een positieve houding ten opzichte van innovatie, excellentie en ondernemerschap.	In samenwerking met onder andere het CBS, een "innovatie" barometer te ontwikkelen, die tevens gebruik maakt van de bestaande statistieken.	In 2004 is er een innovatiebarometer ontwikkeld. Deze indicator is vooral bedoeld om te toetsen of het werk van het Innovatieplatform ook de echte doelgroep raakt

Bijlage hoofdlijnen van het Kabinetsbeleid.

Hoofdlijnen Innovatiebeleid	Ambitie
• Het versterken van het innovatieklimaat • Dynamiek: naar meer bedrijven die innoveren • Benutten van innovatiekansen door focus en massa op strategische innovatiegebieden	• Nederland als aantrekkelijke partner om in en mee te innoveren (verbreden en verdiepen van bedrijven die aan R&D gaan doen, meer kwalitatief goede R&D-projecten in Nederland, meer en betere kenniswerkers). • Meer innovatieve bedrijven zorgen voor meer dynamiek (meer en kwalitatief betere technostarters, meer innovatief MKB, meer 'buitenlandse' kennisintensieve activiteiten in Nederland). • Keuzes maken om innovatiekansen beter te benutten.
Hoofdlijnen onderzoeksbeleid	Ambitie
• Ruimte en richting: focus en concentratie • Bevorderen van het gebruik van onderzoeksresultaten • Opleiden en behouden van onderzoekers en andere kenniswerkers • Kwaliteit van het onderzoek bevorderen door concurrentie • Communiceren	• Nederlands kennissysteem levert goede prestaties, sterktes verder uitbouwen • doorbreken van de Europese paradox • excellente samenwerkingsverbanden krijgen meer armslag • formatiebeginsel moet plaatsmaken voor loopbaanbeginsel introductie van nieuw stelsel kwaliteitszorg, met metafunctie • versterking prestatiebekostiging voor universitair onderzoek en invoering daarin van positieve prikkels voor samenwerking met bedrijven.
Hoofdlijnen (hoger) onderwijsbeleid	Ambitie
• Versterken relatie onderwijs en bedrijfsleven en meer kenniswerkers • Versterken internationale positionering hoger onderwijs • Maximale participatie en hoger rendement en toelatingsbeleid	• Hoger onderwijs met een brede basis van goede kwaliteit • Goede positionering op de internationale hoger onderwijsmarkt; (aantal afgestudeerden in bèta-techniek) • Zichtbaar aanwezig is in Europa door een aantal 'centres of excellence' van onderwijs en onderzoek; • Meer variëteit en differentiatie kent en waarin de kwaliteit van opleidingen wordt vergeleken. • Meer inspeelt op de vraag van zowel het bedrijfsleven en maatschappelijke sectoren als van de student; (aantal start-ups) • Zorgdraagt voor meer en de juiste kenniswerkers, die ondernemend zijn; • Een beleid heeft dat sterker dan nu aanhaakt bij opleidingen